

„Ați mințit poporul cu televizorul!”

A historical, semiological and sociological analysis of the Romanian realities at the dawn of December 22nd 1989, which gives birth to a controversial profile and, at the same time, outlines a future that has already been predicted. This study focuses on an interesting aspect emerged from taking over the power once with revolutionizing the national television. The TVR building is one barricade which distinguished itself by maybe the last bloody victory, in terms of fighting, and, perhaps the first outstanding success of the Revolution. The press release for the country signed by Ion Iliescu and all other leaders and the rumour-type breaking news read by the journalists who were by far overcome by the latest developments acknowledged that “the Revolution has finally won” and Ceausescu’s dictatorship has fallen apart. The Free Romanian National Television was to become not only the first means of communication deprived of Ceausescu’s editing, but also a “reliable” tool of diversion. It was used to manipulate a nation still facing a tremendous shock and this fact brought about violent reactions in terms of group behaviour.

Keywords: manipulation, Free Romanian National Television, Ion Iliescu, Teodor Brateș, Victor Ionescu.

După cum am menționat în numărul trecut al revistei noastre, în continuarea capitolului consacrat video-documentelor din patrimoniul istoriei recente a României abordez un moment crucial, immortalizat pe peliculă și transmis în direct, pe unde herțiene, întregii țări aflate în fierbere, neliniște, teroare.

Sediul central al Televiziunii Române a fost teatrul desfășurării evenimentelor din 22 decembrie 1989 (dintre cele mai sângeroase), dată clamată de liderii revoluționari bucureșteni ca desăvârșire a Revoluției Române.

Ion Iliescu, fost ministru al Tineretului Socialist Român și membru activ al P.C.R., s-a distins printre figurile din platou, fiind recunoscut imediat ca lider. Atuul lui a fost că se număra, la acel moment, printre cei ce erau în vizorul Securității române (și nu numai), după ce i-a supărat pe Nicolae și Elena Ceaușescu, în timpul unei vizite în Coreea de Nord, cu o părere personală exprimată direct și firesc, vizavi de modul inuman în care erau robotizați asiaticii, un regim impropriu pentru poporul român. Opinia mult prea „umanistă” și personală i-a supărat rău pe „părinții” viitoarei generații de români, pentru care se concepea deja o „educație nouă” pentru „omul nou”, de tip clonă. Îndrăzneala l-a costat pe Iliescu schimbarea din funcție și un regim civil special, așa cum alți peceriști care „au adus ofensă statului român” au fost monitorizați nonstop și la domiciliu, ca într-o detenție.

A devenit rapid promițătorul om nr. 1 din România, preferat de Mihail Gorbaciov, simpatizatul președinte al U.R.S.S.-ului de-atunci cu a lui perestroikă (*comunism cu chip uman*), ce trebuia să se extindă în țările estice vecine din Europa, unde ceasurile trebuiau potrivite la ora exactă a „schimbării”, determinată, evident, și de fusul orar al S.U.A., cealaltă putere în lume, care a pecetluit războaie și destinul mai multor popoare, aflată la pol opus.

Din ambele direcții „se veghea” prin observatori, în timp ce în România – ultima stație, a trecut trenul Revoluției cu intervenție armată, provocând o mare de sânge. Cauza evidentă a fost tentativa schimbării de macaz. Spus altfel, în termeni consacrați: „revoluție contra naturii” sau „contrarevoluție”. Trebuia urmată o singură direcție, pe care s-a făcut primul pas, iar toate indicatoarele duceau la charismaticul om al momentului, Ion Iliescu, care se afla (și el) acolo unde trebuia. Televiziunea Română Liberă, singurul instrument de propagandă și singura cale de a vorbi direct românilor cu un impact vizual imediat, cu un *feedback* intern și internațional, a fost cel mai important mijloc de comunicare în masă și, în același timp, cel mai mare manipulator, prin comunicarea unor informații neverificate, preluate incorect, redată prin exagerare și la modul hazardat. Este ceea ce se numește, printre altele, „simulacru”¹, termen

---

¹ simulacru: aparență falsă; imitație înșelătoare; acțiune simulată.

redat în limba engleză prin „fake” (făcătură), precum și „simulație”². De asemenea, s-a mai făcut uz în studii de termenul „simultan”³, definit și în *Micul Dicționar Enciclopedic* *.

Fenomenul reflectat prin arhicunoscuta sintagmă a publicului revoltat: „Ați mințit poporul cu televizorul!” ilustrează sindromul anarhiei și al revoluției *posthaping*, la granița cu psihoza în masă cauzată de violență, haos și panică, accentuate de exagerări informatice (vezi și *Pe urmele diversioniștilor, contra manipulării, Colaje de celuloid*, Buletin Științific și de Informare Memorial 1989 nr. 10/2012, pag. 81, 82), din care realul se discerne cu greu. Incertitudinea avea ca epicentru tocmai vidul de putere și, din nefericire, nu era doar scenariul unei piese radiofonice de ficțiune.

Declarații din „Conspirația Securității”, 2004 (fragment din arhiva audiovizuală a Asociației Memorialul Revoluției)

Nicolae Pleșiță (gen. r. – Securitate): – Iliescu era foarte bine cunoscut de noi. Iliescu era un prieten al nostru. Iliescu a avut curajul să ia poziție, deschis, să ia poziție față de prostiile pe care le făcea Ceaușescu. Iliescu a avut de suferit după vizita în Asia, când, martor fiind, după mitingul din Coreea de Nord, într-o pauză, îl ia la întrebări pe Iliescu, care abia fusese uns secretar cu probleme de propagandă. Tot timpul când a parcurs în China, că de aia l-a și luat în delegație: „Vezi, Ionele?” – așa îi zicea, avea niște relații de comunicare intime. Iar el: „Tovarășa Lenuța...” în sus și... deci relații apropiate. Și tot îl pisa... „Vezi de ce te-am luat?! Uite cum se face educație!” Eram de față. Deci întâi l-a pisat când s-a vizitat China și, după aia, urma Coreea de Nord. Nu zicea nimic. Asculta. Io-l vedeam, că eu îl cunosc bine pe Ion, pe Iliescu, și mi-e prieten și eram foarte atent la reacția și comportamentul lui. Și-mi plăceau oamenii bătoși, care nu le tremura izmenele în fața lu’ Ceaușescu sau Ceaușeasca. Nu, el nu era de ăia. El ce-avea în gușă și-n căpușă. Dar atunci tăcea... A tăcut în China. Zice: „Da, da, da, tovarășa Lenuța, da.” „Vezi, Ionele,” – nu-i zicea Ioane – „vezi și aia?” „Da, da, da, tovarășa Lenuța!” Și din China ajunge în Coreea. În Coreea a trântit Kim Ir Sen* un miting, de m-a impresionat și pe mine. După miting i-aduc la casa de oaspeți. Acolo au mâncat, aveau ăștia la casa de oaspeți un lac. Și niște pește. Îl furajau mai mult decât (...), dar pentru oaspeți, cu niște undițe pregătite să se distreze... Și peștii de-acolo erau învățați la mâncare. Înainte de vizita oaspeților nu le dăduse mâncare la pești. Și peștii erau învățați, cum apare unul, când au aruncat undițele, săreau peștii ăia pe undițe! Deci un artificiu și ăla. Și se amuzau. A prins și Leana, a prins și Ceaușescu, Iliescu nu știu dacă a prins, dar era și el. Trei personaje principale erau: Ceaușescu, Ceaușeasca și Ion. Și eu, care eram cu probleme de securitate. Eu nu eram personaj principal nici în delegație, dar aveam misiunea mea și mă obliga să fiu prezent. Pe lângă vârfurile astea. Și, când a început să pescuiască, a cam terminat repede, Leana mai ales, nu prea o încântat-o pescuitul, cât a impresionat-o mitingul și „cum de au ajuns ăia la un asemenea miting, la asemenea parametri!”... Și, de-acum, vroia să îl prelucreze pe bietul Ion Iliescu, ca nou uns secretar cu propaganda, să preia niște lucruri, „dom’le, și la noi așa ceva!”. Ei, n-a mai putut răbda Iliescu și uite, parcă îl văd și-acum. Era într-o cămașă albă cu mânecută scurtă, a băgat mâinile în buzunar până la coate, în sens obraznic așa, revoltat, că tot îl pisase cu „Vezi

² simulație: prefăcătorie, falsificare, simulare.

³ simultan: 1.(adj.) despre evenimente, acțiuni care se petrec în același timp cu altul sau altele; concomitent; 2. (s. n.) la șah, ansamblu de partide jucate de un jucător în același timp cu mai mulți adversari.

* Coordonator Alexandru Stănciulescu, Editura Enciclopedică / Univers Enciclopedic, București, 2005, p. 1292.

* Kim Ir Sen (Kim Ir Sung) 1912-1994, comunist nord-coreean, președinte al Cabinetului de Miniștri începând cu 1948, secretar general al C.C. al Partidului Muncii din Coreea din 1966 și președinte al Republicii Populare Democrate Coreene din 1972. Creatorul socialismului de tip coreean pe baza „ideilor ciuce”, a încurajat cultul personalității sale, căruia i-a dat dimensiuni paroxiste.

Ionele, vezi Ionele, vezi Ionele?”, și a reacționat. Cum a reacționat, zice serios, sobru... „Tovarășa Lenuța, asta nu e educație care o numiți dumneavoastră, de a mobiliza mulțimea la miting, ăsta e dresaj și dresajul nu e totuna cu educația.” (...) Când am venit acasă, pentru că noi îl simpatizam, îl iubeam pe Iliescu, aveam relații apropiate, și i-am spus lu’ nevastă-mea așa: „Dragă, din modul cum și-au comunicat ăștia din privire, nici două săptămâni nu durează și i-a dat cu piciorul în fund lu’ Iliescu pentru atitudinea aia. Și-a semnat sentința!” A avut loc, la două săptămâni, ședința de la Mangalia, cu probleme ideologice. Și exact așa s-a întâmplat.

Dumitru Burlan (fost ofițer de securitate în rezervă): – (...) să nu văd și eu un terorist prins și condamnat! Vreau acuma, după 14 ani, să arăt că și această instituție și-a adus aportul ei, aport care, o să vedeți dumneavoastră, a fost, în multe situații, foarte vizibil. (...) În legătură cu urmărirea celorlalți, Iliescu, Bârlădeanu, Ioniță, Brucan și alții, deci v-am zis, era serviciul care i se raporta direct lui Vlad (șeful Securității, n.n.).

Ion Iliescu: – Ideea generalului Militaru, spre exemplu, că discutam într-un cerc restrâns cu generalul Ioniță, generalul Militaru, cu Măgureanu, am avut, într-o vreme, și cu comandorul Radu Nicolae, după aceea am rupt legăturile cu dânsul, pentru că era, cum spuneam eu atunci, un fel de „piscică cu clopoței”. (...) Mi-am dat seama că sunt chestii puerile și că așa ceva nu e de conceput, mi-am dat seama că nu e posibil de creat o structură care să intervină, să spunem, la nivelul conducerii. Toți cei pe care nu-i cunoșteam erau greu de controlat și era periculos, eu eram o figură urmărită și chiar eu căutam să-i protejez, evitând contactele cu oamenii care, la rândul lor, se temeau să aibe contacte cu mine. Deci pe linie politică, acest lucru era clar că nu-i posibil de încheșat. Pe linie militară, generalul Militaru a încercat câteva contacte.

Fragment de arhivă: decembrie 1989, imagini document

Generalul Nicolae Militaru (în direct, din studioul TVR Liberă): – Opriți măcelul! Dacă s-a făcut crimă până acum, opriți-o!

Anul 2004

Dumitru Burlan: – Și, când generalul Vlad s-a dus să-l atenționeze pe Militaru, au avut o discuție între ei și, cum mi-a zis mie generalul Militaru, i s-a propus de către Militaru lu’ Vlad să treacă și el de aripa lui Militaru. De aia cred eu că...

Fragment de arhivă: decembrie 1989

Generalul Iulian Vlad (discutând la telefon): – Au intrat în țară și vin spre București două escadrile sovietice de elicoptere. Știți ceva?...

Anul 2004

Dumitru Burlan: – Toate problemele legate de aceste grupuri, de grupul respectiv, care nu era pe placul lui Nicolae Ceaușescu, generalul Iulian Vlad le-a păstrat pentru el. Și nu s-a dus să raporteze mai departe.

Ion Iliescu: – Doi dintre ei, dintre cei care au avut discuții în Marele Stat Major, l-au turnat la Securitate. A intrat în cercetare. Lucrurile au și evoluat în așa fel încât noi am și întrerupt, ulterior, legăturile din cauza aceasta. (...)

Dumitru Burlan: – Încă din vara lui '89 mi-am dat seama că se pune ceva la cale, că există anumite persoane cu grade și funcții mari în stat care încep să se organizeze și încep să ia anumite măsuri pentru înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu. Am observat că o dată, de două ori pe săptămână, generalul Neagoe avea musafiri. Și chiar dânsul m-a chemat pe mine și-mi spunea: „Burlane, te rog să îmi faci rost de o sticlă de whisky, că am niște musafiri de bază!”... Azi așa, mâine așa, de două, trei ori pe lună, l-am chemat să îmi fac rost de această sticlă de

whisky, pentru că mai rămânea și pentru a doua întâlnire. Dar o dată, de două ori pe săptămână, în biroul dumnealui de la intrarea pe la Comitetul Central, se întâlnea cu Victor Atanasie Stănculescu, cu Apostoiu, care era secretarul Consiliului de Stat, și cu Nicolcioiu, de la Cancelaria C.C. (...)

Dacă dăm timpul să meargă puțin mai repede, observăm, după 22 decembrie, cine a fost Atanasie Stănculescu și cine a fost Apostoiu și Nicolcioiu. Acești doi din urmă au fost consilierii președintelui Ion Iliescu până în aprilie '90, când, datorită presei, articolul din presă, acești doi au fost înlăturați de la Palatul Cotroceni.

Ion Iliescu la Televiziunea Română Liberă, în direct – București, 22.12.1989

– Stimați tovarăși, prieteni, cetățeni, sunt și eu stăpânit de emoție, ca toți cei care au vorbit înaintea mea și ca toți cetățenii acestei țări, care trăiesc momente excepționale. Dinamica desfășurării evenimentelor din ultimele zile a fost fără egal. Nimeni nu se aștepta ca acest regim, care se vroia a toate stăpânitor, a toate știutor, a toate făcător, care nu manifesta luciditatea minimă necesară pentru a înțelege momentele de dramatism pe care le trăiește națiunea română, să facă un sens de rezolvare pe cale normală, pe cale pașnică, prin înțelegere cu cetățenii țării, a problemelor grave cu care se confruntă și economia țării, situația socială, situația materială a tuturor categoriilor de oameni din această țară. A împins până la catastrofă situația economico-socială a țării, tensiunea politică, și să-i facem, în ultimă instanță, vinovați de crimă odioasă împotriva poporului. Vinovatul principal este Ceaușescu. Acest om fără inimă, fără suflet, fără creier, fără rațiune, care nu vroia să cedeze, un fanatic care stăpânea cu metode medievale această țară și-a ajuns până în această situație dramatică de a deschide foc, de a comanda foc împotriva oamenilor muncii și a țării și are nerușinarea să vorbească în numele poporului, să vorbească în numele apărării suveranității și independenței naționale. Cine, el, care a pus în pericol soarta acestei țări și a împins în mizerie poporul acestei țări? Și, precum vedeți, a fugit ca un nerușinat! Când a trebuit să dea socoteală în fața poporului. Se fac vinovați și alții. Va veni vremea judecății limpede, lucide, pe bază de judecată. Ceea ce ne trebuie: în momentul de față, situația este, oarecum, stăpânită. Am vorbit la telefon, acum 20 de minute, cu generalul Victor Stănculescu, se află la Ministerul Apărării Naționale, a dat dispoziție, s-au retras trupele care erau dispuse în oraș cu dispoziție de a trage, a întors înapoi o coloană de blindate care fusese ordonată să vină dinspre Pitești spre București...

Cei prezenți: – Bravo!

Ion Iliescu: – La Sibiu era o situație încordată. Unitățile securității au atacat unitatea militară... eu sper, nu știu unde se află, pentru că la Ministerul de Interne nu mai e nimeni, generalul Stănculescu n-a mai putut să intre în legătură operativă cu nimeni din partea Ministerului de Interne, probabil că și ăia au fugit, ca și conducerea politică. Apelăm la unitățile securității și la securiști, așa cum s-a mai făcut apel de la acest microfon, să se trezească în acest ultim ceas, să se lepede de această clică ordinară de trădători ai țării, ăștia sunt trădătorii patriei! Nu Milea, pe care l-au ucis! Deci tovarăși, în momentul de față există garanții că armata se află alături de popor. Sper ca acest apel să ajungă la toate unitățile din țară, să ajungă și la unitățile securității și la cei din aparatul securității, care au fost împinși spre această crimă odioasă. Facem, în același timp, apel la toată populația țării, ca să dea dovadă de luciditate și de disciplină asociată, necesare pentru a face ordine. Pentru că ne-a împins în haos și dezordine clica bezmetică a lui Ceaușescu. Poporul nostru trebuie să dea dovadă de maturitate în aceste momente, să ne putem reorganiza pe baze democratice. Vom constitui, în cursul acestei zile, un Comitet al Salvării Naționale, care să înceapă să facă ordine. Fac apel, acum este trei fără un sfert, în jur de ora cinci, la sediul Comitetului Central, să vină toți cei responsabili, care se pot angaja în această operă constructivă de care trebuie să ne apucăm încă de astăzi. Inclusiv la cei șase militanți ai partidului care au dat dovadă de patriotism, care s-au adresat țării, care să fi făcut apel la

luciditate și către Ceaușescu (este vorba de Scrisoarea celor șase, din primăvara anului 1989, n.n.), s-a dovedit incapabil de așa ceva, alți asemenea militanți care sunt... la sediul Comitetului Central se află reprezentanții populației, am vorbit la telefon cu Cabinetul nr. 1. Nu mai era nici persoana nr. 1, nici secretarul și secretariatul acestei persoane. Mi-a răspuns un tovarăș Luca, nu știu cine o fi, săracul, mi-a spus că el și alți câțiva care fac parte dintr-un comitet național sunt acolo, mi-au cerut să mă prezint, i-am spus cine sunt, nu m-a cunoscut domnul și n-am putut să închei niciun dialog. Deci trebuie neapărat să ne organizăm într-un comitet de salvare națională, să elaborăm un program de acțiune cu două obiective majore. În primul rând, măsuri imediate pentru ordine și pentru asigurarea desfășurării vieții normale, aprovizionarea populației, transport, tot ce este necesar.

Crainic: – Numai o secundă! Confrații noștri de la...

Ion Iliescu: – Stimai tovarăși, cetățeni, vreau să mai spun câteva cuvinte, în completare la cele ce am spus înainte. Pericolul cel mare care ne paște acum este ca să se declanșeze anarhia. Deja sunt semnalări că grupuri de cetățeni dezordonați, dezorganizați, devastează magazinele. Sparg vitrine. Asta nu e un semn bun pentru schimbarea, pentru transformările care au loc azi în țară. Pentru ca poporul să acționeze ca o forță ordonată și organizată. Să se vadă că aici se va face ordine! Cu contribuția, cu participarea, cu prezența oamenilor muncii! Cu participarea activă a poporului! Și nu a unor conducători care s-au autointitulat conducători aleși ai poporului, s-au autointitulat comuniști, n-au avut nimic de-a face nici cu socialismul, nici cu ideologia comunismului științific. Au întinat numai numele Partidului Comunist Român. Au întinat numai memoria celor care și-au dat viața pentru cauza socialismului în această țară. Dar noi trebuie să ne organizăm! Trebuie să asigurăm desfășurarea normală a lucrurilor! Deci singurul apel pe care-l fac, în momentul de față. Până vom fi în măsură să prezentăm un program amplu de acțiuni, acțiuni care să vizeze măsuri imediate care, în câteva zile, să facă ordine în țară. Și, în perioada imediat următoare, să asigure îmbunătățirea vieții oamenilor și desfășurarea normală, pe baze demografice, a vieții sociale, că ar fi un program de perspective care să ne asigure o dezvoltare așa cum și-o dorește acest popor. Să intrăm în rândul națiunilor civilizate ale Europei. Deci primul apel pe care vreau să-l fac și rog și cei care urmează – este aici reprezentantul Ministerului de Interne, am discutat cu armata, vom mai discuta și cu organele de ordine și cu organele de securitate – în primul rând, cetățenii să se autoorganizeze și să asigure paza bunurilor publice. Paza tuturor instituțiilor, paza magazinelor, deci tot ceea ce ține de buna desfășurare normală a activității noastre. Vă mulțumesc și vom continua să mai dialogăm!

Teodor Brateș (crainic): – Avem, din nou, legătura cu studioul, pentru a vă informa că Ion Iliescu este aici, este viu. Au fost zvonuri în legătură cu arestarea lui. Și lucruri mai rele s-au spus în legătură cu soarta dumnealui. Este viu, este aici, lângă noi, să-l ascultăm.

Ion Iliescu: – Nu cu arestarea, ci problema se pune cu totul altfel. Adică, așa cum ați văzut, ne-am întâlnit în fața sediului Comitetului Central, am comunicat cu oamenii din piață, urma să constituim un nucleu organizatoric, pentru că ceea ce constituie tragedia soartei noastre astăzi, tragedia pe care a lăsat-o în urmă acest regim bezmetic al dictatorului Ceaușescu, este acest vacuum de putere care s-a creat. Noi trebuie să depășim acest moment dificil. Al vacuumului de putere. Fără o putere organizată nu se pot rezolva problemele grave cu care se confruntă poporul în țară. Este însuflețitoare toată această atmosferă de entuziasm, de dăruire, euforia acestei eliberări de un regim bezmetic, care n-a cunoscut scrupule. Care a mers la crimele cele mai odioase. În momentul în care ne constituiam, ne organizam în sediul Comitetului Central, care fusese ocupat de forțe patriotice, o grupă din unitățile securității, unitate special pregătită ca să-l apere pe Ceaușescu, să apere sediul lui, ascuns undeva prin subsoluri, prin niște tuneluri pe care el și le-a construit și care comunicau între sedii și Palatul Republicii, a reușit să se refugieze și, când era Piața plină de lume, așa cum ați văzut, au început să tragă asupra cetățenilor și asupra sediului Comitetului Central, unde se aflau și se află Nuță, oameni de bine,

reprezentanți ai populației, care se constituiau în această structură nouă a puterii. Este o ultimă zvârcolire a acestei fiare încolțite, care lovește până și înainte de moarte și care a reușit...

Teodor Brateș: – Da, o să arătăm niște fotografii...

Ion Iliescu: – ... să producă noi tragedii, noi victime, pe altarul luptei pentru eliberare națională. Ceea ce vreau să spun acum, înainte de a reveni cu o chestiune mai completă, pentru că ne-am aflat în faza redactării unui document, o chemare a Consiliului Frontului Salvării Naționale, pe care o să-l dăm citire pe postul de televiziune și n-am reușit să realizăm acest lucru, deci am să solicit încă câteva minute pentru câțiva reprezentanți ai acestui nucleu. Până atunci, vreau să fac apel, în primul rând, la cei care se află în fața sediului Comitetului Central. Încă nu a fost lichidat nucleul acesta de bezmetici. Așa cum ați văzut, încă se trage. Acum însă situația s-a schimbat. Raportul de forțe s-a schimbat. Sunt unități militare care, în general, au pus stăpânire pe situație, dar trebuie lichidat acest nucleu de sinucigași. De aceea apelăm la toți cetățenii ca să elibereze piața și zona din jurul Palatului și a sediului, ca să poată pătrunde armata. Cu... ăăă... sunt unități blindate... ăăă, formațiuni blindate, formațiuni speciale care vin să curețe... ăăă... această zonă de acest nucleu.

Teodor Brateș: – Da, mă iertați că vă întrerup!...

Ion Iliescu: – Da, poftim!

Teodor Brateș: – Facem un apel către cadrele medicale, sunt răniți în Piața Palatului! Să se ducă acolo cu salvările, să-i salveze pe oameni cât mai repede! Și în sediul Comitetului Central sunt răniți.

Ion Iliescu: – Din partea consiliului, se află în sediul Comitetului Central generalul Gușă, șeful Marelui Stat Major, împreună cu o grupă și de militari, și de civili și în sediu trebuie făcută ordine, pentru c-au pătruns foarte mulți oameni și împiedică chiar rezolvarea problemelor operative. Deci trebuie să ieșim din faza asta de euforie, de entuziasm general, și să căutăm să ne organizăm, cu structurile care să acționeze pentru aceste probleme. Rugăm toate autoritățile locale, în toate centrele județene unde pot să apară asemenea probleme, cetățenii, împreună cu factorii militari, unitățile militare, cu oameni de bine din administrația locală, să colaboreze, să conlucreze, cu sprijinul cetățenilor, pentru a stăpâni situația și a elimina toate aceste elemente. Avem știri că soții Ceaușescu sunt arestați, de asemenea o serie de alți demnitari...

Teodor Brateș: – Da, este o știre acuma, că Nicu Ceaușescu ar fi fost văzut la Podul Băneasa, într-o mașină ITB, îndreptându-se spre zona aceasta a Televiziunii. Rugăm pe toți cei care sunt în această zonă să fie atenți, să nu scape!

Gelu Voican Voiculescu: – Echipele de operare își fac foarte bine datoria. De-abia am putut noi să ajungem acuma.

Ion Iliescu: – Bun! În general, cetățenii au fost foarte ordonați, au răspuns conștiincios, în tot orașul s-au creat filtre, baraje de control a circulației. Este un lucru bun. Rugăm, pe mai departe, cetățenii organizați în asemenea formațiuni de autoapărare, de inițiativă, să controleze și să ajute la stabilirea ordinii în tot orașul. Noi o să ne adresăm, după aceea, că trebuie, totuși, să facem să funcționeze tot sistemul de stat. Adică ministere, unități administrative, administrații locale, trebuie să asigure funcționarea organismului social. Aprovizionarea populației, alimentarea cu apă, cu energie, cu tot ce trebuie.

Neidentificat – Să intre...?

Ion Iliescu: – Nu, nu! Ne retragem ca să discutăm.

Neidentificat – Să anunțați cetățenii!

Neidentificat – Da. Așa cum am spus, urmează, peste circa jumătate de oră, să venim și să ne adresăm cu o chemare către cetățenii țării, din partea noii structuri a puterii.

Gelu Voican Voiculescu: – Contralovitura nu a reușit. Omul providențial al momentului acesta a stat tot timpul alături de comandament.

Neidentificat – ... în interior.

Neidentificat – Bravo! Asta e foarte bine!

Teodor Brateș: – Vă mai citim niște știri.

Ion Iliescu: – E o comunicare din partea formațiilor militare care au fost în sediul Comitetului Central, să știe toate familiile că toți cei care s-au aflat în sediul Comitetului Central au scăpat cu viață.

Gelu Voican Voiculescu: – Contralovitura nu a reușit!

Ion Iliescu: – Nu a reușit contralovitura acestei unități de sinucigași și de teroriști!

Teodor Brateș în documentarul serial „Conspirația Securității – mărturii pentru trecut”, realizat de Marian Oprea pentru revista „Lumea”, material difuzat de Dan Diaconescu în direct la postul OTV, 2004:

Teodor Brateș (jurnalist TVR): – Pe urmă a început nebunia cu returnarea datoriei externe. Mi-am dat seama că se epuizaseră posibilitățile de dezvoltare extensivă a economiei, că intrase într-o criză profundă întregul sistem, iar schimbările din jur, care au fost destul de spectaculoase, au arătat că ăsta va fi drumul pe care vom merge și noi. Și bineînțeles că ascultam, și din obligații profesionale, posturile de radio străine, aveam acces la anumite texte, de uz intern se numeau ele, și se contura foarte clar ca o soluție de schimb domnul Ion Iliescu. Mai mult decât atât, un foarte bun prieten al meu, Radu Dudeanu, cu care am lucrat mulți ani la televiziune și am continuat să fiu prieten cu el – Dumnezeu să-l odihnească! – a fost un foarte mare gazetar și un om de caracter, și mi-a povestit că s-a întâlnit de mai multe ori cu domnul Ion Iliescu. (...)

Referitor la cum a decurs comunicarea către telespectatori și bombardamentul informatic cu anunțuri anarhiste, precum și cine e răspunzător de acestea, Teodor Brateș, unul din jurnaliștii și crainicii importanți de-atunci, afirmă:

Teodor Brateș (fost crainic la TVR): – Se primeau telefoane, existau și revoluționari care notau lucrurile acestea, existau redactori ai Televiziunii care recepționau știrile și care le transmiteau. Vedeți, aici lucrurile nu mai pot fi judecate la adevărata lor valoare, dacă nu ne transpunem în condițiile de-atunci. Atunci erau câteva raționamente foarte simple. Deci trebuia împiedicată orice încercare de revenire a regimului anterior. A doua chestiune: pentru că începuse să se tragă, să se facă o acțiune preventivă. Mai bine să transmiți și le atragi atenția oamenilor: „Fiți atenți, există pericolul acesta!”, decât ei să fie nepregătiți pentru o asemenea situație. Prin urmare, știrile de acest gen au avut un caracter preventiv. Mai mare panică decât să se tragă...!

Opinii exprimate în documentarul „Revoluția română din 1989 și regimurile postdecembriste” al unor jurnaliști japonezi de la TV NHK, 2009:

Ion Iliescu (președinte al FSN-ului, primul președinte postrevoluție): – S-a transmis atunci un fel de recipient din acesta cu presiune tot mai ridicată și care, neavând niciun fel de supapă de reducere a presiunii, omul, până la urmă, n-are altă șansă decât explozie.

Jurnalistul Victor Ionescu lucra la Televiziunea Română în timpul evenimentelor sângeroase:

Victor Ionescu: – Odată cu Revoluția, pentru că vorbim de Revoluție totuși, cei care făceam știri atunci am ajuns să facem știrile pompieristice, pentru că n-aveam timp să le verifice nimeni. Pentru mine acel moment a fost, ca și pentru alții, un moment de atitudine. Unii s-au desprins de majoritate, care au venit la Televiziune, și astfel au apărut tot felul de personaje și trebuiau să spună ceva și-atunci s-a făcut o selecție și au fost aleși cei care aveau ceva de spus... Nimeni nu avea habar... și-atunci s-a văzut cine avea ceva de spus pentru a se comunica oamenilor pe post... *

---

* Fond documentaristic audiovizual AMR: *Ion Iliescu la TVR Liberă*, București, 22 decembrie 1989; Mass Media, OTV - emisiunea Dan Diaconescu direct, film documentar *Toți vor puterea II* & Marian Oprea, *Conspirația*

În acest material am folosit cuvinte din limbajul aceluia moment istoric (sunt scrise în ghilimele) din mai multe considerente. În primul rând, pentru a le reaminti sau a le face cunoscute (limbajul și comportamentul de masă) cititorilor mai tineri, apoi în ideea unei argumentări semiotice și sociologice, din necesitatea înțelegerii mentalității de-atunci: individuală, de grup și la scară largă, precum și pentru redarea acelei atmosfere.

Am citat și am făcut trimiteri, deoarece consider că în domeniul memorialisticii, respectiv al istoriei orale, trebuie pus accentul pe modul în care au fost percepute evenimentele chiar de actorii lor și, comparativ, pe felul în care acestea sunt interpretate (în zilele noastre) tot de ei, în decursul timpului, pentru a demonstra autenticitatea evenimentelor, dacă această percepție și reacția la ea sunt afectate de trecerea anilor sau, dimpotrivă, clasate „la rece”, cu detașare, ori văzute dintr-un alt unghi, mai clar, într-o altă perioadă a istoriei recente.

Despre Revoluție și alte definiții date evenimentului care a schimbat istoria României, în context internațional, voi face vorbire și în numărul 13 al Buletinului *Memorial 1989*, într-un material privind *Misterele Revoluției Române*, în capitolul *Colaje de celuloid*.

Liza **KRATOCHWILL**